

6. Сенча І. А. Педагогічні умови формування дослідницької культури майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / І. А. Сенча. – О., 2008. – 21 с.

Дягилева Е.С.

**УСЛОВИЯ СОЗДАНИЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ СРЕДЫ
В ВЫСШЕМ МОРСКОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ**

Статья посвящена определению условий создания научно-исследовательской среды морского высшего учебного заведения как важного фактора формирования исследовательской культуры специалиста морской отрасли. Автор отмечает, что определенные условия также способствуют формированию исследовательской культуры – неотъемлемой составляющей профессионализма специалиста, которая обеспечивает его соответствие мировым требованиям и стандартам к специалистам морской отрасли.

Ключевые слова: научно-исследовательская среда, исследовательская культура, субъект-субъектное взаимодействие, самопознание, система непрерывного образования.

Dyagileva O.S.

**CONDITIONS FOR DEVELOPING A RESEARCH ENVIRONMENT
IN HIGHER MARITIME SCHOOL**

The article is devoted to determination of conditions for developing a research environment marine higher educational institution as the important factor of formation of a research culture specialists of the Maritime industry. The author notes that certain conditions also contribute to the formation of a research culture is an integral component of professionalism, which provides its conformity to international requirements and standards for Maritime specialists.

Key words: scientific environment research culture, the subject-subject interaction, self-knowledge, a system of continuous education.

УДК 378:371.134:51

Зацаринна В.В.

**МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ**

У статті на основі аналізу основних підходів до поняття "методична компетентність" у сучасних педагогічних, психологічних і методичних дослідженнях уточнюється, який етап професійної методичної підготовки майбутнього вчителя математики характеризує поняття "методична компетентність", і виявляються основні ознаки поняття "методична компетентність" майбутнього вчителя математики.

Ключові слова: професійна компетентність вчителя, методична компетентність вчителя, умови формування методичної компетентності.

Переходом до ринкових відносин та внесенням змін до змісту освіти Державними стандартами висуваються високі вимоги до рівня професійної компетентності майбутнього вчителя математики, зокрема методичної компетентності як складової професійної компетентності. Тому проблема розвитку професійної методичної компетентності майбутнього вчителя математики являється актуальною проблемою сучасної педагогічної освіти.

Метою статті є визначення сутності методичної компетентності як складової професійної компетентності майбутнього вчителя математики.

Для визначення основних напрямків вирішення цієї проблеми необхідно: 1) з'ясувати поняття професійна компетентність, методична компетентність; 2) визначити ключові ознаки поняття методична компетентність майбутнього вчителя математики; 3) з'ясувати умови

формування методичної компетентності майбутнього вчителя математики під час навчання у ВНЗ.

Професійна компетентність у педагогічній сфері розглядається як педагогічна компетентність, психолого-педагогічна компетентність, професійно-педагогічна компетентність, компетентність вчителя.

Проблемам професійної підготовки вчителя математики присвячені роботи В.Бевз, Г.Бевза, М.Бурди, С.Гончаренка, О.Дубинчук, А.Кузьмінського, Н.Лосєвої, Ю.Мальованого, В.Монахова, А.Мордковича, В.Моторіної, С.Скворцової, З.Слепкань, Н.Тарасенкової, О.Чашечникової, В.Швеця та ін. науковців. У своїх дослідженнях учені розглядають поняття "професійна компетентність вчителя математики", як процес формування професійної компетентності майбутнього вчителя математики. Проте, загальноприйнятого визначення цього поняття, класифікацій видів професійної компетентності вчителя математики досі не існує.

У нашому дослідженні ми підтримуємо думку С.Скворцової, що професійна компетентність вчителя математики – це властивість особистості, що виявляється в здатності до педагогічної діяльності, а саме до організації навчально-виховного процесу на рівні сучасних вимог; єдність теоретичної й практичної готовності педагога (предметно-теоретичної: математичної, психолого-педагогічної; та дидактико-методичної) до здійснення педагогічної діяльності; спроможність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, що виникають в процесі навчання учнів математики [9].

Як складова професійної педагогічної компетентності методична компетентність розглядається в роботах В.А.Адольфа, Н.В.Кузьминої, А.К.Маркової, Л.М.Митіної.

Так, Н.В.Кузьмина в контексті педагогічної діяльності розглядає компетентність як властивість особистості і виділяє п'ять елементів або видів компетентності (спеціальна, методична, диференціально-психологічна, соціально-психологічна, ауто-психологічна). Методична компетентність розглядається науковцем в якості одного із основних елементів професійної компетентності педагога і включає в себе компетентність в області формування знань, вмінь та навичок в учнів [4, с. 89–90, 94].

Як зазначає В.А.Адольф, методична компетентність вчителя представляє собою "розгорнуту систему знань з питань конкретної побудови викладання тієї чи іншої дисципліни". Поряд з пізнавальною складовою вчений виділяє діяльнісний та особистісний компоненти методичної компетентності: компетентним, на думку В.А.Адольфа, слід називати такого вчителя, який добре володіє методикою викладання і до того ж чітко визначив своє відношення до різних методичних систем і володіє своїм індивідуальним стилем діяльності в методиці [1, с. 119].

У дослідженнях розробників компетентнісного підходу до педагогічної освіти (Н.Ф.Радіонова, А.П.Тряпціна та ін.), методична компетентність розглядається в якості "спеціальної компетентності", яка реалізує базові і ключові компетентності, що застосовуються до специфіки професійної педагогічної діяльності вчителя [8].

Поняття "методична компетентність" використовується по відношенню до різних етапів професійної методичної підготовки: в якості професійної характеристики діючого вчителя-предметника [3]; як результат професійної методичної підготовки студента [2, с. 10–11].

Для виявлення ключових ознак поняття "методична компетентність" вчителя математики науковцями визначено наступний зміст поняття "методична компетентність": як набір професійних знань та певних умінь, що дозволяють вчителю-предметнику успішно здійснювати професійну діяльність (Т.Б.Руденко, О.В.Лебедева, І.Є.Малова [5, с. 10]); як інтегративна особистісно-професійна характеристика вчителя, що проявляється в його педагогічній діяльності (О.Н.Ігна).

У визначенні поняття "методична компетентність" учителя математики ми орієнтуємося на ті психологопедагогічні дослідження, в яких професійна компетентність вчителя розглядається як інтегративна професійно особистісна освіта (А.К.Маркова,

Л.М.Митіна та ін.). Так, в роботах А.К.Маркової визначається наступний склад компетентності: знання, уміння, позиція, особистісні особливості [6, с. 34–35]. На думку Л.М.Митіної, педагогічна компетентність виражає те спільне, що притаманне історично конкретному носію професії, що робить його причетним педагогічному товариству та певній педагогічній культурі. Поняття педагогічної компетентності розглядається автором як "гармонічне поєднання знання предмета, методики і дидактики викладання, вмінь і навичок (культури) педагогічного спілкування, а також прийомів і засобів саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації" [7, с. 75].

Таким чином, аналіз педагогічних, психологічних та методичних досліджень дозволяє виявити наступні ключові ознаки поняття "методична компетентність" вчителя математики:

- в якості важливої складової професійної педагогічної компетентності вчителя математики – основи його професійної діяльності, спеціальної компетентності, яка реалізує базові і ключові компетентності притаманно до специфіки професійної педагогічної діяльності вчителя математики;
- характеристика діючого спеціаліста, вчителя математики на етапі його професійної педагогічної освіти;
- проявляється в його професійній методичній діяльності;
- результат методичної підготовки вчителя; результат його методичного досвіду;
- ціннісна освіта, аксіологічна складова професійної компетентності вчителя математики, його професійно особистісна характеристика.

Формування методичної компетентності майбутніх учителів математики починається під час навчання у вищому навчальному закладі (під час лекційних, семінарських та практичних занять, написанні курсових і дипломних робіт та під час педагогічної практики) і цей процес триває впродовж усієї професійно-педагогічної діяльності вчителя математики. Проте рівень методичної компетентності залежить від специфічних особливостей пізнавальної, емоційно-вольової сфери, індивідуальних особливостей, темпераменту й характеру особистості.

На наш погляд, слушним є врахування таких умов формування методичної компетентності майбутніх учителів, встановлених С.Скворцовою:

- визначення мети і завдань навчальних курсів на базі компетентнісної моделі фахівця; розроблення компетентнісно-орієнтованих програм фахових дисциплін, де до кожного модуля подано перелік компетентностей або компетенцій, які формуються через його опанування;
- проектування навчального процесу, яке передбачає розроблення змісту лекцій, завдань для самостійної роботи студентів, педагогічних, дидактичних і методичних завдань, що розв'язуються на практичних заняттях, навчальних проектів проблемного характеру (технологія проблемного навчання);
- використання методів навчання, що моделюють зміст діяльності вчителя: навчання у дискусії, рольові та імітаційні ігри тощо (технологія інтерактивного навчання);
- проектування навчальної діяльності студентів як поетапної самостійної роботи, спрямованої на розв'язування проблемних ситуацій в умовах групового діалогічного спілкування за участю викладача (технологія проектного навчання, інформаційні технології);
- особистісного включення студента в навчальну діяльність (контекстне навчання)

[10].

У процесі методичної підготовки майбутніх учителів математики необхідно переглянути програми і навчальні плани з метою практичної спрямованості змісту; забезпечити різноманітність видів і форм організації навчальної діяльності студентів; удосконалити систему оцінювання, передбачивши можливість індивідуалізованої освітньої траєкторії; використовувати сучасні методи навчання.

Методична компетентність є важливим показником рівня професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності. Сформована методична компетентність дасть змогу вчителю аналізувати й оцінювати кращі педагогічні досягнення в галузі методики навчання

математики, застосовувати новітні засоби й технології під час навчання математики, здійснювати рефлексію власної методики викладання, вдосконалювати свій індивідуальний методичний стиль. Це підтверджує наше припущення про те, що "методична компетентність" характеризує професійну діяльність вчителя математики, а тому являється складовою професійної педагогічної компетентності.

Перспективами подальших наукових пошуків вважаємо розробку моделі формування методичної компетентності майбутніх учителів математики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя. – Красноярск: Мво общ.и проф.образования РФ; Краснояр.гос.ун т,1998.–309с.
2. Залезная Т.А. Индивидуальноориентированное обучение будущего учителя физики на основе модульнорейтинговой технологии: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – Красноярск: Красноярский государственный педагогический университет им.В.П.Астафьева, 2006. – 32 с.
3. Игна О.Н. Структура и содержание методической компетентности учителя иностранного языка // Ярославский педагогический вестник. – 2010.–№1.–С. 90–94.
4. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. – М.: Высш.шк., 1990. – 117 с.
5. Малова И.Е. Непрерывная методическая подготовка учителя математики: автореф. дис. ... дра пед. наук: 13.00.08. – Ярославль: Ярославский государств. педагог. университет им. К.Д.Ушинского, 2007. – 42 с.
6. Маркова А.К. Психология профессионализма.–М.:Просвещение,1996.–303с.
7. Митина Л.М. Психология труда и профессиональное развитие учителя. – М.: Академия, 2004. – 320 с.
8. Радионова Н.Ф., Тряпицына А.П. Компетентностный подход в педагогическом образовании // Вестник Омского государственного педагогического университета: электронный научный журнал. – 2006. Режим доступа: www.omsk.edu:
9. Скворцова С.О. Професійна компетентність вчителя математики [Текст] / С.О.Скворцова //Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Вип. 22 / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ фірма "Планер", 2009. – С. 469-477.
10. Скворцова С.О. Формування професійної компетентності в майбутнього вчителя математики [Електронний ресурс] / С.О. Скворцова // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку.–2010.–№4. – Режим доступу : http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_vypuski_n4_2010_st_4/

Зацаринна В.В.

МЕТОДИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

В статье на основе анализа основных подходов к понятию "методическая компетентность" в современных педагогических, психологических и методических исследованиях уточняется, какой этап профессиональной методической подготовки будущего учителя математики характеризует понятие "методическая компетентность", и определяются основные признаки понятия "методическая компетентность" будущего учителя математики.

Ключевые слова: профессиональная компетентность учителя, методическая компетентность учителя, условия формирования методической компетентности.

Zatsarynna V.V.

METHODICAL COMPETENCE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MATHEMATICS

In this paper, based on the analysis of the main approaches to the concept of "methodological competence" in modern pedagogical, psychological and methodological studies specify what stage of professional methodical preparation of future teachers of mathematics

characterizes the concept of "methodological competence", and identifies the main features of the concept of "methodical competence" of the future teachers mathematics.

Key words: professional competence of teachers, methodical competence of teachers, conditions of formation of methodical competence.

УДК 378.147-057.875:811.6

Іванишин Г.Я.

РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті визначено й схарактеризовано рівні сформованості професійно зорієнтованого діалогічного мовлення в іноземних студентів медичних ВНЗ у процесі вивчення української мови.

Ключові слова: професійно зорієнтоване діалогічне мовлення, іноземні студенти, рівні сформованості.

У час упровадження глобального підходу до навчання сучасна вища освіта покликана не просто передавати знання як фрагментарну інформацію, а забезпечувати всі умови для професійного становлення і розвитку особистості. В умовах вищого медичного навчального закладу важливим постає завдання підготовки висококваліфікованих спеціалістів – іноземних громадян, які здобувають фах українською мовою. Розроблення лінгводидактичних основ навчання української мови як іноземної має особливе значення, оскільки мова є засобом і способом оволодіння предметною і комунікативною компетенцією в галузі обраної спеціальності.

У дослідженнях Г. Бондаренко, І. Дроздової, Л. Златів, Н. Костриці, Л. Любашенко, Т. Окуневич, Л. Паламар, М. Пентилюк, Л. Романової, О. Семенов, Т. Симоненко, Н. Тоцької розглядається формування функційного мовлення як важливого напрямку професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти України.

Нині проблема пошуку нових шляхів оптимізації навчання професійного мовлення іноземних студентів нефілологічних ВНЗ представлена багатьма аспектами: досліджено формування мовленнєвої компетентності майбутніх медиків (А. Алексеєнко, Е. Арцішевська, Є. Божович, М. Кабардов та ін.); визначено якості усного мовлення (Б. Головін, Л. Зоріна, В. Хейлік та ін.); розглянуто питання щодо змісту навчання іноземних спеціалістів К. Гейченко, А. Іванова, З. Мацюк, М. Нахабіна, В. Степаненко, Н. Ушакова. У сфері сучасної лінгводидактики активізувалися дослідження проблем, пов'язаних з навчанням іноземних студентів нефілологічних спеціальностей діалогічного мовлення: Л. Васецька, Мохамед Саїд Хізам, Л. Васильєва, О. Іванців та інші.

Особливої актуальності набуває проблема ефективності навчального процесу, його відповідності меті навчання і комунікативним потребам студентів; підвищення рівнів сформованості професійно зорієнтованого усного мовлення в іноземних громадян вищих навчальних медичних закладів.

Мета статті – визначити й схарактеризувати рівні сформованості професійно зорієнтованого діалогічного мовлення в іноземних студентів медичних ВНЗ у процесі вивчення української мови.

Реалізація мети дослідження передбачає розгляд окремих ключових понять. Поняття "професійне мовлення" науковці визначають як: 1) мову фаху (Л. Барановська, Г. Бондаренко, Н. Сура та ін.); 2) вид діяльності людей окремої галузі знань (І. Дроздова); 3) "науковим дискурсом професії", що характеризується великим обсягом фахової термінології в спеціаліста (Н. Тоцька). Поряд з "професійним мовленням" учені розглядають